

AA[®] GAIRĖS

GARSO, VAIZDO ĮRAŠŲ BEI AA TEKSTŲ SKELBIMAS INTERNETE

Parengta Literatūros ir leidybos komiteto prie „LAAT Patikėtinių tarybos“

ĮVADAS: KODĖL APIE TAI KALBAME?

Vienas iš AA įkūrėjų Billas W. rašė: „Yra daug viešosios informacijos formų: ...Visa tai – vis kita vieno girtuoklio kitam siunčiamos žinios forma, nesvarbu, asmeniškai ar per kitus asmenis ir žiniasklaidą.“ Mes suprantame, kad naujų technologijų plėtra ir pandemijos patirtys paskatino AA įvertinti ir įsisavinti naujas žinios perdavimo galimybes, naujas galimybes pasiekti dar kenčiantį alkoholiką. Tai nuotoliniai susirinkimai, vaizdo ir garso įrašų dalijimosi platformos, socialiniai tinklai, įvairios bendravimo programėlės ir pan. Šiais laikais vienas alkoholikas perduoda AA žinią kitam, naudodamasis santykinai beribėmis ir greitai besivystančiomis išmaniosiomis technologijomis.

Reikia pripažinti, kad technologijos suteikia ne tik naujas galimybes, tačiau gali kelti ir pakankamai daug su jų naudojimu susijusių klausimų, neaiškumų ar net problemų. Todėl 2025 m. LAAT Konferencijai buvo užduotas klausimas: „Ar grupės, kurdamos „Youtube“ kanalus, internetinius ir socialinių tinklų puslapius ar grupes ir skelbdamos bei platinamos juose ir kitoje skaitmeninėje erdvėje AA kalbėtojų susirinkimų įrašus, iliustruodamos juos VŠĮ „LAAT Patikėtinių tarybos“ registruotu grafiniu „AA“ ženklu, knygos „Anoniminiai alkoholikai“ viršeliu, platindamos socialiniuose tinkluose AA literatūros ištraukas, nepažeidžia AA tradicijų, bei autorių teisių?“ Be to, GTB (Generalinės tarnybos biuras) taip pat yra gavęs gausybę susirūpinusių AA narių skundų dėl anonimiškumo pažeidimų internete, netinkamo AA vardo panaudojimo ir autorių teisėmis apsaugotos medžiagos ar saugomų prekės ženklų naudojimo socialiniuose tinkluose (Facebook, Instagram ir kt.).

Šių gairių tikslas – atsakyti į panašaus pobūdžio susirūpinimą keliančius klausimus.

1. ŽINIASKLAIDA, VIEŠOJI ERDVĖ IR ANONIMIŠKUMAS

2013 metais 63-ioji Generalinės tarnybos konferencija patvirtino, kad internetas, socialiniai tinklai ir visi kiti viešieji komunikacijos kanalai patenka į Vienuoliktosios tradicijos apibrėžimą: „spaudoje, radijo transliacijose ir kine“, o viešosiose AA medijose, tokiose kaip internetas, mes laikomės visų AA nuostatų ir Tradicijų. Skelbdami įrašus, žinutes ir rašydami tinklaraščius, turėtume suvokti, kad darome tai viešojoje erdvėje.

Billas W. rašė: „Anonimiškumas turi du lygmenis: dvasinį ir praktinį, abu jie svarbūs mūsų asmeniniam ir kolektyviniam išlikimui. Dvasiniu lygmeniu anonimiškumas reikalauja didžiausios drausmės, kokią mes gebame išlaikyti. Praktiniu lygmeniu anonimiškumas suteikia saugumą naujokui, išorinio pasaulio pagarbą ir palaikymą bei apsaugą nuo tų mūsiškių, kurie norėtų pasinaudoti AA vardu nesveikiems ir savanaudiškiems tikslams.“

1.1. ANONIMIŠKUMAS INTERNETE

Socialinių tinklų svetainių, informacijos skleidimo platformų esmė yra viešumas. Nors jose susikuriame paskyras naudodamiesi prisijungimo vardais ir slaptažodžiais, visgi tai

yra viešoji terpė, kur AA nariai ir ne nariai veikia kartu. Pačios savaime šios platformos nepažeidžia mūsų anonimiškumo nuostatų ar kokių kitų Tradicijų, tačiau asmens veikla jose gali sukelti žalos jam pačiam, kitiems nariams ar visai AA draugijai. Kadangi vis daugiau AA narių naudojami internetu, anonimiškumo išsaugojimas tampa pagrindiniu mūsų rūpesčiu. Todėl, naudodamiesi skaitmeninėmis terpėmis, atsakome už savo pačių ir kitų narių anonimiškumą. Jei taip pažeidžiame savo, nenoromis galime pažeisti ir kitų narių anonimiškumą.

Išplėstinėje XI tradicijoje rašoma: „...Mūsų, kaip AA narių, pavardžių ar nuotraukų neturėtų būti radijo ir televizijos laidose, jos negali būti viešai išspausdintos, neturėtume būti filmuojami...“ Todėl AA nariai neatskleidžia savo narystės, kai naudojami jų vardai ir pavardės ir (arba) nuotraukos, kuriose matyti veidas, o viešojoje erdvėje nerekomenduojame skelbti įrašų, kuriuose būtų matomi kalbėtojų ir (arba) dalyvių veidai, AA simbolika ir pan. Jei susirinkime bus daromas garso ir (arba) vaizdo įrašas, kuris vėliau bus skelbiamas viešojoje erdvėje (pvz., tinklalapyje ar kanale), susirinkimo dalyviai turėtų būti apie tai įspėjami, gaunamas pranešėjo sutikimas, aptariamose įrašo naudojimo sąlygos. Jeigu pranešėjas nesutinka, įrašas neturi būti daromas. Susirinkimo dalyviai ir AA nariai neturėtų būti atpažįstami ne tik pagal vaizdą, bet ir pagal balsą, kalbėjimo manierą ir kt., todėl rekomenduojame apsiriboti tik pranešėjo pasisakymo garso įrašu bei įrašė vengti kitų susirinkimo dalyvių klausimų, pasidalijimų ir pan., taip pagal galimybes išsaugant jų anonimiškumą. Jeigu yra daromas ne vien garso, bet ir vaizdo įrašas, prieš skelbiant jį internete (tinklalapyje, svetainėje, platformoje ar kt.), įrašo garso dalis turėtų būti atskiriama nuo vaizdo (naudojant šiuolaikines nemokamas atvirojo kodo programas tai galima padaryti pakankamai nesudėtingai ir per trumpą laiką), o vietoje vaizdo įrašo galima naudoti neutralią arba asociatyvią iliustraciją, foną, užsklandą, nuotrauką ir pan.

Be to, AA nariams ir grupėms, vykdančioms veiklą internetinėje erdvėje, siūlome atidžiai įvertinti, ar jų veikla bei skelbiama informacija nesudaro įspūdžio, kad kalbama visos AA draugijos vardu, todėl, įkeliant susirinkimo, seminaro, pasisakymo ar kt. įrašą (pvz., į Youtube platformą), rekomenduojame įrašė arba kanale pridėti lengvai pastebimą įspėjamąjį tekstą bėgančia eilute arba gerai matomoje tinklalapio vietoje išsiskiriančiu šriftu, kitokios formos, spalvos, dydžio ir pan.

Įrašo pavyzdys: „Čia išsakytos mintys ir požiūriai yra tik asmeninės nuomonės ir niekaip nesusijusios su visos AA draugijos pozicija.“

1.2. GALIMOS SĄSAJOS SU KITOMIS ĮSTAIGOMIS, ORGANIZACIJOMIS AR PAN., IR KAIP JŲ IŠVENGTI

Pagal Septintąją tradiciją, AA pati apmoka savo išlaidas, tai taikoma ir naudojantis virtualiaja erdve. Kad išvengtume painiavos ir nesudarytume įspūdžio, kad ką nors remiame, palaikome, ar nebūtume su kuo nors siejami, turime apdairiai rinktis svetaines, platformas, tinklus ir pan. Tačiau dauguma „nemokamų“ paslaugų teikėjų gali reikalauti, kad būtų rodomi privalomi reklaminiai skelbimai ar nuorodos į kitas svetaines. Todėl grupės ir pavieniai AA nariai, vykdančys veiklą viešojoje erdvėje, pagal galimybes turėtų aiškiai išreikšti, jog nėra susijusios su tose reklamose rodomomis prekėmis ar paslaugomis. Vienas iš būdų – bėgančia eilute ar tekstu, išsiskiriančiu šriftu ir gerai matomoje tinklalapio vietoje perspėti lankytojus apie galimą reklamą, nuorodas, skydelius, skelbimus ir pan.

Įrašo pavyzdys: „Svetainėje matomi reklaminiai intarpai, nuorodos, skydeliai ir kt. priklauso nuo platformos valdytojo ir (ar) savininko ir niekaip nėra susijusę su joje skelbiama informacija.“

APIBENDRINIMAS

Mūsų patirtis parodė, kad sunku pateikti tikslias gaires, kaip AA tikslais naudotis nuolat besivystančiais socialiniais tinklais. Kiekviena AA grupė ar narys, galvojantys įsilieti į šią viešąją erdvę, turėtų gerai apsvarstyti šių svetainių privatumo politiką ir kaip ji suderinama su AA anonimiškumo tradicija.

2. AUTORIŲ TEISIŲ APSAUGA

2025 m. LAAT Konferencija savo nutarimuose primena, kad autorių teisės yra saugomos įstatymo ir vadovaujasi IV tradicijos ilgąja forma: „...Nė viena grupė, vietinis komitetas ar individas neturėtų imtis jokios veiklos, kuri darytų įtaką visai AA draugijai, nepasitaręs su Generalinės tarnybos patikėtiniais. Tvarkant tokius reikalus, mūsų bendra gerovė yra pirmoje vietoje.

2.1. AA ŽENKLO NAUDOJIMAS

AA ženklas yra patentuotas VŠĮ „LAAT Patikėtinių tarybos“ Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure ir saugomas autorių teisių. Taip pat informacija apie AA ženklo apsaugą nurodoma oficialios Lietuvos AA svetainės apačioje: „...„AA“ grafinis ženklas yra registruotas VŠĮ „LAAT Patikėtinių tarybos“ prekinis ženklas. Visos teisės saugomos...“

Prašome svetainėse nekartoti elementų, kurie šiuo metu pasiekiami Generalinio tarnybos biuro, LAAT ar kt. oficialiuose draugijos tinklalapiuose bei leidiniuose.

2.2. AUTORIŲ TEISĖS SAUGOMAS TURINYS

Interneto svetainėje, tinklaraštyje, garso ir vaizdo įrašų dalijimosi platformoje (pvz., Youtube), bendravimo programėlėje („Messenger“, „Telegram“, „Whatsapp“ ir kt.) rodomam turiniui galioja tokie patys autorių teisių apribojimai, kaip ir spausdintai AA literatūrai, t. y. būtina gauti Generalinės tarnybos biuro leidimą, prieš publikuojant bet kokią „A. A. World Services“ medžiagą.

Neprašant rašytinio leidimo, galima cituoti frazes, sakinius ar trumpas pastraipas iš AA literatūros, pvz.: knygų „Anoniminiai alkoholikai“, „Dvylika žingsnių ir Dvylika tradicijų“, „AA Tarnavimo žinyno“, Konferencijos aprobuotų brošiūrų ir kt. Tokiu atveju turėtume įtraukti atitinkamą AA literatūros autorių teises apsaugančią eilutę. Po trumpos knygos ar brošiūros citatos turėtų būti rašoma: „Perspausdinta iš (leidinio pavadinimas, puslapio Nr.), AA Pasaulinei tarnybai („A. A. World Services, Inc.“) leidus.“

3. KLAUSIMAI-ATSAKYMAI

1. Ar įkėlus AA simboliką socialiniuose tinkluose, tai neprieštaraus anonimiškumo tradicijoms?

Pavyzdys: nuotrauka „Instagrame“ su AA trikampiui.

Atsakymas: Jei AA simbolika keliama į grupės paskyrą, tai tradicijų nepažeidžia, nes simbolika pati savaime nėra asmens tapatybė. Tačiau AA simbolikos kėlimas į asmeninę paskyrą viešumoje identifikuoja asmenį kaip AA narį, o tai prieštarauja XI tradicijai, raginančiai „žiniasklaidoje išsaugoti asmens anonimiškumą“.

2. Ar galima viešai kelti nuotraukas iš AA renginių, jei jose matoma AA simbolika?

Pavyzdys: grupės nuotrauka su logotipu.

Atsakymas: TAIP. Jei nuotraukoje yra AA simbolika, bet neatskleidžiama jokių asmenų tapatybės ar dalyvių, tokią nuotrauką kelti galima. Tačiau patartina vengti bet kokios asociacijos, galinčios brėžti reklamos ar viešumo ribas, nes tai gali prieštarauti Tradicijoms. (www.aa.org).

3. Ar galima savo socialinio tinklo profilyje publikuoti AA tradicijų tekstą?

Pavyzdys: „Facebook“ asmeninė sienelė su visomis 12 Tradicijų.

Atsakymas: TAIP. Trumpas Tradicijų variantas su šaltinio nuoroda nedraudžiamas. (www.aa.org).

4. Ar AA logotipas ir simboliai yra saugomi autorių teisėmis, ir kaip tai taikoma internete?

Pavyzdys: stilizuoti inicialai A. A.

Atsakymas: „A. A. World Services“ yra užregistravę keletą prekių ženklų ir logotipų, įskaitant „A. A.“, „Alcoholics Anonymous“ ir „The Big Book“... Šių prekių ženklų naudojimas prekėms ar paslaugoms, kurios nėra kilusios iš AA ir nėra patvirtintos GTB, pažeidžia autorių teises ir silpnina AA prekių ženklus (www.aa.org), todėl jiems naudoti reikia aiškaus leidimo. Taip pat rekomenduojama oficialiuose šaltiniuose patikrinti, kokie simboliai, žodžiai ar ženklai yra saugomi autorių teisių.

AA ženklas yra patentuotas VŠĮ „LAAT Patikėtinių tarybos“ Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure ir saugomas autorių teisių.

Prašome svetainėse nekartoti elementų, kurie šiuo metu pasiekiami Generalinio tarnybos biuro, LAAT ar kt. oficialiuose draugijos tinklalapiuose bei leidiniuose.

5. Ar galima asmeninėje arba grupės paskyroje socialiniuose tinkluose arba kituose interneto puslapiuose naudoti AA knygų viršelius kaip paskyros nuotrauką arba garso įrašų iliustraciją?

Pavyzdys: knygos „Anoniminiai alkoholikai“ viršelis ant AA kalbėtojo įrašo youtube.com.

Atsakymas: Visa AA literatūra, taip pat ir knygų viršeliai yra saugomi autorių teisių. Be to, naudojant AA literatūros viršelį grupės paskyroje, gali susidaryti įspūdis, kad ši paskyra atstovauja visai AA draugijai, o tai prieštarautų AA Tradicijoms.

6. Ar įkėlus AA simbolius internete kyla pavojus, kad jie bus panaudoti netinkamuose kontekstuose?

Pavyzdys: logotipo panaudojimas memuose ar reklamoje.

Atsakymas: TAIP. Tai gali susilpninti simbolio prasmę ir sukelti asociacijas su nederamais kontekstais. O tai, savo ruožtu, kelia pavojų AA, kaip draugijos, tapatumui (www.aa.org).

7. Ar leidžiama kurti iliustracijas ar memus, kuriuose panaudoti AA tekstai ar simboliai?

Pavyzdys: juokingas paveikslėlis su Tradicijomis.

Atsakymas: NE. Net trumpi memai su AA simboliais ar tekstais pažeidžia autorių ir registruotų simbolių teises. Norint kūrybiškai naudoti bet kokius AA tekstus ar simbolius, reikalingas leidimas (www.aa.org).

8. Ar galiu viešai skelbti AA knygų ar brošiūrų pilnus tekstus savo asmeninėje svetainėje?

Pavyzdys: visos knygos „Anoniminiai alkoholikai“ įkėlimas į asmeninį tinklalapį.

Atsakymas: NE. Atsižvelgiant į tai, kad internetas yra pasaulinė terpė, norint skelbti visus Didžiosios knygos tekstus internete, reikia gauti „A. A. World Services“ leidimą (www.aa.org).

9. Ar leidžiama socialiniuose tinkluose dalytis AA literatūros ištraukomis, jei nurodau šaltinį?

Pavyzdys: citata su nuoroda Facebook paskyroje.

Atsakymas: TAIP ir NE. „A. A. W. S.“ be sutikimo niekam nesuteikia leidimo nuolat perspausdinti AA literatūros ištraukų internete (www.aa.org). Įkeliant frazę, sakinį ar trumpą pastraipą ar ištrauką iš AA literatūros be išankstinio raštiško prašymo, po citatos būtinas prierašas: „Perspausdinta iš (leidinio pavadinimas, puslapio numeris), gavus „A. A. World Services, Inc.“ leidimą.“ (www.aa.org).

10. Kiek teksto iš AA literatūros galima pacituoti nepažeidžiant autorinių teisių?

Pavyzdys: kelios pastraipos straipsniui.

Atsakymas: Galima naudoti tik „trumpą ištrauką“, pvz., frazę, sakinį ar trumpą pastraipą, su teisinga bibliografinė forma ir prierašu (žr. 2 atsakymą). Ilgesnės ištraukoms ar nuolatiniam spausdinimui būtinas raštiškas „A. A. World Services, Inc.“ leidimas (www.aa.org).

11. Ar galima skelbti AA literatūrą kita kalba, jei ji versta neoficialiai?

Pavyzdys: narys pats išvertė brošiūrą į lietuvių kalbą ir nori ją paskelbti.

Atsakymas: NE. Vertimas yra autorių teisių saugomas turinys. Bet kokiam viešam platinimui reikia raštiško „A. A. World Services, Inc.“ leidimo (www.aa.org).

12. Ar galima skelbti nuorodas į neoficialius AA literatūros PDF failus?

Pavyzdys: grupės tinklalapis rodo nuorodą į kitur esantį knygos „Anoniminiai alkoholikai“ PDF failą.

Atsakymas: Nuorodų klausimas nėra vienareikšmis. Nuorodą pateikti galima, tačiau tai skatintų netinkamą turinio naudojimą. Rekomenduojama naudoti tik licencijuotą turinį ar turėti leidimą. Rekomenduojama vengti kurti platformą, kurioje būtų neteisėtas turinys (www.aa.org).

13. Ar galima skaitmeniniu formatu (pvz., audioknyga) įkelti AA literatūrą į YouTube ar kitą platformą?

Pavyzdys: garsinis knygos „Anoniminiai alkoholikai“ įrašas YouTube kanale.

Atsakymas: NE. Tai laikytina viso kūrinio perspausdinimu, o tam reikia raštiško „A. A. World Services, Inc.“ leidimo. Viešinti literatūrą internete be leidimo yra autorių teisių pažeidimas (www.aa.org).

14. Ar, publikuojant AA tekstus internete, būtina gauti leidimą iš AA pasaulinės tarnybos ar vietinės tarnybos?

Pavyzdys: vietinis tinklalapis skelbia Tradicijas.

Atsakymas: TAIP. Pvz., Tradicijų trumpąją formą cituoti leidžiama be išankstinio leidimo, bet su nuoroda: „Perspausdinta iš...“, gavus „A. A. World Services, Inc.“ leidimą. Visais kitais atvejais (ilgesnės ištraukos, visa knyga ir pan.) prašomas raštiškas leidimas (www.aa.org).

15. Kaip nustatyti, ar AA leidinys jau yra viešojo naudojimo?

Pavyzdys: 1950-ųjų leidimas.

Atsakymas: Viešojo naudojimo yra tik knygos „Alcoholics Anonymous“ pirmasis ir antrasis leidimai, ir tik Jungtinėse Amerikos Valstijose. Visi naujesni leidimai ir kita AA literatūra yra saugomi autorių teisių visame pasaulyje, taigi, joms naudoti reikalingas raštiškas „A. A. World Services Inc.“ sutikimas (www.aa.org).

16. Ar autorių teisių apsauga galioja net tada, kai tekstai arba vaizdo įrašai platinami uždaroje ir (ar) slaptoje socialinių tinklų grupėje, susirašinėjimo programėlėse (pvz., Messenger, WhatsApp)?

Pavyzdys: „Kasdinių apmąstymų“ tekstų kėlimas į privačią Messenger susirašinėjimo grupę.

Atsakymas: TAIP, autorių teisių apsauga galioja, nepaisant to, kaip ir kur kūrinys yra platinamas. Pats platinimo būdas (viešai, privačioje grupėje ar uždaroje susirašinėjimo erdvėje) savaime nepanaikina ir nesustabdo autorių teisių galiojimo.

17. Kodėl kiekvienam AA nariui turėtų būti svarbu laikytis autorinių teisių įstatymų?

Pavyzdys: noriu platinti tekstus skaitmeninėje erdvėje, nes tai darau privačiose grupėse, neuždirbu jokio pelno, ir tai yra mano tarnystės išraiška.

Atsakymas: Interneto gairės nedraudžia dalytis blaivybės medžiaga, tačiau siūlo daryti tai atsakingai (pvz., pateikti nuorodas į oficialius AA šaltinius, vengti pilnų tekstų atgaminimo, prireikus gauti leidimą), nes taip saugoma draugijos intelektinė nuosavybė, žinios vieningumas ir tikslumas. Autorių teisių nepaisymas ne tik sukelia AA teisinių ir reputacijos rizikų, bet ir prieštarauja pamatiniams AA principams – atsakomybei, nuolankumui ir tam, kad principai yra svarbiau nei asmenybės.

18. Ar yra specialios AA gairės dėl literatūros ir simbolikos naudojimo internete bei socialiniuose tinkluose?

Pavyzdys: AA narys ieško taisyklių.

Atsakymas: TAIP. Žr. šių gairių NAUDINGI ŠALTINIAI IR NUORODOS.

PRIEDAI

Autorių teisėmis apsaugoti prekių ženklai:

AA grafinis ženklas Lietuvoje. Patentuotas VŠĮ „LAAT Patikėtinių tarybos“ Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure.

Nuoroda: search.vpb.lt/pdb/trademark/details/2017_0660

Prekių ženklai apsaugoti (AAWS Board, AA Grapevine Board, The General Service Board of U. S. / Canada, and the General Service Office of U. S. / Canada (per AAWS, Inc., June 17, 2016).

- A.A.;
- Alcoholics Anonymous;
- The Big Book;
- Mėlyni žmonės (blue people) grafinis ženklas.

- Grapevine;
- La Viña;
- The Grapevine;
- AA Grapevine;
- GV;
- AA Grapevine Digital Archive;
- Audio Grapevine.

Autorinėmis teisėmis saugomi šie ženklai, tad prieš naudojant reikėtų pasitarti su patikėtiniais:

A. A.; Anoniminiai alkoholikai; Didžioji knyga; AA Grapevine; „Penktas kampas“.

Prekių ženklai, kuriems autorių teisių apsauga NETAIKOMA:

Apskritimo, trikampio prekinio ženklo autorių teisių apsaugos atsisakyta 1993 m.

A. A. W. S. nesuteikia leidimo perspausdinti A. A. medžiagos ant suvenyrinių daiktų, tokių kaip automobilių lipdukai, marškinėliai, puodeliai, atvirukai ir pan., nes tokie daiktai linkę sumenkinti A. A. programos rimtumą.

ŠALTINIAI IR NAUDINGOS NUORODOS

- AA® gairės „Internetas“;
www.aalietuvoje.org/wp-content/uploads/Internetas.pdf
- Generalinės tarnybos biuras (GTB),
Box 459, Grand Central Station, Niujorkas, NY 10163;
https://www.aa.org/sites/default/files/literature/MG-18_0623.pdf
- THE A. A. SERVICE MANUAL, 2024–2026 Edition; Generalinės tarnybos biuras (GTB), Box 459, Grand Central Station, Niujorkas, NY 10163;
www.aa.org/sites/default/files/literature/BM-31_2024-2026_AA_Service_Manual_12-2024.pdf
- 2025 m. LAAT Konferencijos nutarimai;
- AA 12 tradicijų (išplėstinės).
- Lietuvos Respublikos Valstybinis patentų biuras;
vpb.lrv.lt/lt/search.vpb.lt/pdb/trademark/details/2017%200660